

سرفصل دوس

سال تحصیلی ۹۸-۹۷

رشته حکمت متعالیه

سطح چهارم

حوزه های علمیه خواجه ران

فقه ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- شرائط عمومی تکلیف (بلوغ و رشد)
- ادله جواز تقلید
- حیض و احکام آن
- اقسام استحاضه

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، آیت الله سید محسن حکیم
۲. الاجتهاد و التقليد، امام خمینی ره
۳. کتاب الطهاره، امام خمینی ره
۴. مصباح الفقیه، علامه محقق همدانی
۵. جواهر الکلام، آیت الله محمدحسن نجفی
۶. جامع المدارک، آیت الله سید احمد خوانساری

فقه ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فقه ۱

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- قاعده لا تعاد
- اقسام وطن
- شرط ذکورت در امام جماعت
- صوم
- اتحاد و اختلاف آفاق
- حکم حاکم در ثبوت هلال

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروة الوثقی، سید محسن حکیم
۲. خلل الصلاة، امام خمینی (ره)
۳. مصباح الفقیه (صلاة وصوم)، محقق همدانی
۴. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۵. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۶. خلل الصلاة، مرتضی حائری
۷. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۳

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فقه ۲

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- استطاعت در حج
- طهارت از حدث و خبث در طواف
- محدوده طواف
- تروک احرام
 - ستر وجه و کفین
 - استعمال بوی خوش
 - تزئین

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهرالکلام، محمدحسن نجفی
۳. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۴. الحج، عبد الله جوادی آملی (تقریردرس مرحوم محقق داماد)
۵. المرتقی الی الفقه الارقی، سید محمد روحانی
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۴

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: فقه ۳

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- وجوب خمس با استناد به آیه خمس
- ارباح مکاسب به استثناء مؤنه
- مصرف سهم امام علیه السلام
- نکاح بکر رشیده
- نظر و ستر
- نشوز و شقاق
- تعقیم (منع از حمل)

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۳. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۴. مصباح الفقیه، محقق همدانی
۵. کتاب الخمس، مرتضی حائری
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری
۷. کتاب نکاح، موسی شبیری زنجانی
۸. کتاب النکاح، محمدعلی اراکی

اصول فقه ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیر گذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- علائم حقیقت و مجاز
- انواع مجاز
- استعمال لفظ در اکثر از یک معنا
- مفهوم شرط اثباتا و نفیا
- مفهوم وصف اثباتا و نفیا
- نحوه دلالت ادوات عام
- سریان اجمال مفهومی و مصداقی مخصص به عام

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقه المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

اصول فقه ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول فقه ۱

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیر گذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تقابل اطلاق و تقييد
- مقدمات حکمت
- انصراف
- حجیت خبر واحد
- آیات قرآن
- سیره عقلاء

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقه المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

اصول فقه ۳

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول فقه ۲

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیر گذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- حجیت ظواهر
 - تعریف
 - اقسام
 - ذاتی
 - موضوعی
 - حجیت ظواهر قرآن
- حجیت قول لغوی
- سیره
 - اعتبار معاصریت
 - اشتراط امضاء یا عدم ردع
- عرف عام و خاص
- شهرت
 - روایی
 - عملی
 - فتوایی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی

۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقہ المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم
۷. مصباح الاصول سید محمد واعظ حسینی (تقریرات درس آقای خوئی)

حکمت متعالیه

اصول فقه ۴

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول ۳

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیرگذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تعریف تعارض و تفاوت آن با تراحم
- انحای جمع عرفی
- مرجحات تعارض و تراحم
- براءت عقلی و نقلی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، لنگرودی (تقریرات درس حضرت امام خمینی)
۳. بحوث فی علم الاصول، سید محمود هاشمی (تقریرات شهید صدر)
۴. فوائده الاصول، محمدعلی کاظمینی (تقریرات آقای نائینی)
۵. المحاضرات، محمد اسحاق فیاض (تقریرات آقای خوئی)
۶. اصول العامه لفقه المقارن (حکیم)
۷. مصباح الاصول سید محمد واعظ حسینی (تقریرات درس آقای خوئی)
۸. رساله التعادل و الترجیح (امام خمینی)

معرفت شناسی در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی استدلالی مباحث معرفت‌شناسی با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه (از صدر تا دوره معاصر) در مسائلی مانند تفکیک هستی‌شناسی علم از معرفت‌شناسی، امکان معرفت، منابع معرفت، اقسام معرفت، چیستی صدق، معیار صدق و ارزش معرفت

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- چیستی «معرفت» و «معرفت‌شناسی»
 - معانی لغوی و اصطلاحی لفظ «معرفت»
 - مراد از «معرفت» در علم معرفت‌شناسی
 - بدیهی بودن معنای علم و معرفت
 - مراد از «معرفت‌شناسی»
 - تقسیم معرفت‌شناسی به مطلق و مقید
- انواع معرفت
 - تقسیم علم به حضوری و حصولی
 - تصور و تصدیق
 - جزئی و کلی
 - حسی و خیالی
 - ماهوی، فلسفی و منطقی
 - امکان تحقق مفاهیم کلی
 - نقد مکتب نومیالیسم
 - نقد مکتب شیخ‌گرای
- چیستی صدق

- مراد از «صدق» در حکمت متعالیه
- مراد از «صدق» از منظر اندیشمندان غربی
- نقد و بررسی نظریه انسجام گرایی
- تجربه گرایی و پراگماتیسم درباره معنای «صدق»

○ ارزش و اعتبار معرفت

- خطا ناپذیری علم حضوری از منظر حکمت متعالیه
- تبیین و بررسی اشکالات بر خطا ناپذیری علم حضوری
- ملاک و معیار صدق علوم حصولی
- ارجاع به بدیهیات؛ ملاک و معیار صدق گزاره‌های نظری
- ارجاع به علم حضوری؛ ملاک و معیار صدق گزاره‌های بدیهی

○ امکان معرفت

- امکان معرفت از منظر حکمت متعالیه
- بررسی ادله قائلین به امتناع معرفت
- امتناع معرفت به دلیل انحصار ابزار معرفت در حس و عقل
- امتناع معرفت به دلیل ارتباط میان پدیده‌ها
- امتناع معرفت به دلیل ارتباط میان صور و معارف ذهنی
- امتناع معرفت به دلیل دخالت ذهن در حصول مفاهیم
- امتناع معرفت به دلیل قول به هرمنوتیک فلسفی

○ منابع معرفت و تبیین تفصیلی ارزش آنها

- تبیین و تعیین ارزشمندی ابزار معرفت از منظر حکمت متعالیه از قبیل شهود، عقل، حس، نقل، تجربه، مرجعیت و حافظه

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الأربعة، المبدأ و المعاد، الشواهد الربوبیه، رساله التصور و التصدیق، صدر المتألهین

۲. نهایه الحکمه، اصول فلسفه و روش رئالیسم، علامه طباطبائی
۳. مسئله شناخت، شرح المنظومه، شهید مطهری
۴. مطابقت صور ذهنی با خارج، بدیهی و نقش آن در معرفت شناسی، عباس عارفی
۵. نگاهی انتقادی به معرفت شناسی جدید، حسن عبدی
۶. آگاهی و گواهی، علم کلی، مهدی حائری یزدی

حکمت متعالیه

روش شناسی حکمت متعالیه و کارکرد آن

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت و تبیین روش‌های عقلی، شهودی، نقلی و تأویل و بیان نقش آنها در حکمت متعالیه، تبیین روش صدرا در بهره‌گیری از آیات و روایات، تبیین کارکرد حکمت متعالیه در فهم متون دینی و بیان دیدگاه‌های منتقد حکمت متعالیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- حکمت متعالیه (موقعیت فلسفه پیش از ظهور حکمت متعالیه، ظهور حکمت متعالیه)
- تبیین و بررسی دیدگاه‌های عمده درباره روش شناسی حکمت متعالیه (التقاط انگاری حکمت متعالیه، اختلاط مکتب مشاء و اشراق در حکمت متعالیه، اختلاط فلسفه با عرفان در حکمت متعالیه، اختلاط فلسفه و کلام در حکمت متعالیه، عدم انحصار حکمت متعالیه در برهان و استدلال عقلی، انحصار روش در بهره‌مندی از زبان بهتر در تعلیم، قول به تفکیک در حکمت متعالیه، برخورداری از رهیافت میان رشته‌ای)
- روش شناسی حکمت متعالیه (روش فلسفه، روش حکمت متعالیه، نقش وحی و کشف در حکمت متعالیه، انحاء کاربرد وحی و کشف در فلسفه)
- وجه تمایز نظام‌های مشائی و اشراقی و حکمت متعالیه (فصل ممیز حکمت متعالیه)
- علل برتری حکمت متعالیه بر دیگر مکاتب فلسفی به لحاظ روش (الف. تأسیس قول جدید پس از تبیین مسائل فلسفی به روش مکاتب فلسفی پیشین. ب. پابندی به مبانی، مفروضات و لوازم مسائل کلان فلسفی در سرتاسر نظام حکمت متعالیه. ج. بهره‌مندی مبدع از مقامات سالکین به همراه آشنایی با کتاب و سنت د. ممانعت از خلط مقام ذهن و خارج به عنوان ویژگی خاص حکمت متعالیه و تبیین تأثیر این ویژگی در تأسیس اصالت وجود و تحفظ به اصل مزبور در ابداع دیگر مباحث کلان این مکتب از قبیل: تشکیک در وجود، رابط بودن وجود معلول، حرکت جوهری، اتحاد علم، عالم و معلوم و اقامه برهان وجوب و امکان فقری)

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۳. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.

۴. توصیه می شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. درآمدی بر نظام حکمت صدرایی، عبد الرسول عبودیت
۲. روش شناسی مطالعات دینی، روش شناسی فلسفه صدر، أحد فرامرز قراملکی
۳. روش شناسی انتقادی حکمت صدرایی، حمید پارسانیا
۴. حکمت متعالیه در آینه حدیث، ابراهیم دینانی
۵. الهیات الهی و الهیات بشری، مکتب تفکیک، اجتهاد و تقلید در فلسفه؛ محمد رضا حکیمی
۶. حکمت متعالیه و ملاصدرا، سید محمد خامنه‌ای
۷. رویکردهای مختلف به حکمت متعالیه در عالم معاصر، مبانی فلسفی و متعقدات شخصی صدر المتألهین، جواد مصلح
۸. نوآوریهای فلسفی صدر المتألهین، زهرا مصطفوی
۹. نصیری، علی، مکتب تفسیری صدر المتألهین
۱۰. مبانی، اصول و روش تفسیری ملاصدرا، مجید فلاح پور
۱۱. تأثیرمبانی فلسفی در تفسیر صدر المتألهین، محمد تقی کرامتی
۱۲. ملاصدرا، هرمنوتیک و فهم کلام الهی، محمد خامنه‌ای
۱۳. حکمت صدرائی و کلام شیعه، قاسم اخوان نبوی
۱۴. حکمت متعالیه، یحیی یثربی
۱۵. فلسفه‌ی حکمت صدرائی، حسین پناهی آزاد
۱۶. حکمت متعالیه و ملاصدرا، محمد خامنه‌ای
۱۷. نظری به فلسفه‌ی صدرالدین شیرازی «ملاصدرا»، عبدالحسین مشکوه‌الدینی
۱۸. ملاصدرا زندگی، شخصیت و مکتب صدر المتألهین، محمد خامنه‌ای
۱۹. شواهد قرآنی برخی مضامین حکمت متعالیه، علی کرچی
۲۰. عقل در ساحت دین، شهاب الدین وحیدی
۲۱. عقل و دین از دیدگاه ملاصدرا، عباس نیکزاد
۲۲. فلسفه صدر المتألهین، دار فراقد للطباعة و النشر، کمال حیدری
۲۳. منطق صدرائی، عسکری سلیمانی امیری.

حکمت مشاء (۱)

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث فلسفه مشاء با محوریت اشارات (نمط ۳)

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

(این درس بر اساس متن «النمط الثالث فی النفس الأرضیة و السماویة» از کتاب «شرح الاشارات و التنبیهات» ارائه می شود.)

- فی وجود النفس الانسانیة
- فی أن الانسان لا یدرک نفسه الا بنفسه
- فی بیان أن النفس الانسانیة لیست محسوسة
- فی أن إثبات الذات لا یشکل بمعلولاته
- فی إثبات أن نفس الانسان غیر الجسمیة و المزاج
- فی بیان وحدة ما اثبت بالحركة و الادراک
- فی بیان أحوال قوى النفس
- فی بیان أنواع الادراک و مراتبها
- فی إثبات القوى المدركة و أحوالها
- فی ذکر القوى التى یختص الانسان بها
- فی إلی قوى النفس النظریة بحسب مراتبها فی الاستکمال
- فی بیان ما تنتقل النفس به من المعقولات الاولى إلی الثانیة
- فی بیان العلة الموجدة لملکة اتصال النفس بالعقل الفعال
- فی بیان کیفیة حصول اتصال النفس بالعقل الفعال
- فی أن النفس الناطقة لیس بجسم و لا جسمانى
- فی بیان فساد أن تقبل الصورة العقلیة القسمة الوهمیة
- فی بیان فساد أن تنقسم الصورة العقلیة إلی جزئیات
- فی بیان أن عاقل فهو معقول
- فی سؤال عن العلة المقتضیة للاشتراط
- فی أن للمقارنة شرط لا یوجد الا عند القيام بالغير
- فی التذکیر بما بینة فی الفعول المتقدمة
- فی الحركات عن النفس

- فی تمهید للبحث عن القوى النفسانية
- فی بیان ما ينسب إلى النفس النباتية من الحركات
- فی بیان ما ينسب إلى النفس الحيوانية من الحركات
- فی بیان أن الحركات المستديرة الفلكية
- فی الاثبات النفوس الفلكية
- فی أن نفس الفلك ذات إرادة عقلية
- فی بیان أن النفس الفلك التي هي ذات إرادة عقلية
- فی بیان ما هو لذاته غاية حصول الوضع الكلي

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم صرفاً متن خوانی نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

شروح و تعلیقات اشارات، آثار دیگر ابن سینا مانند شفاء (به همراه شروح و حواشی آن)، تعلیقات، نجات، مبدأ و معاد، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان مشائی مانند التحصیل بهمنیار.

حکمت مشاء (۲)

تعداد واحد: ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۲

پیش نیاز: ندارد

نوع واحد: نظری

هدف: شناخت تفصیلی مهم ترین مباحث فلسفه مشاء با محوریت اشارات (نمط ۵)

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

(این درس بر اساس متن «النمط الخامس فی الصنع و الإبداع» از کتاب «شرح الاشارات و التنبیهات» ارائه می شود.)

- فی أن ما سبق إلى أو هام الجمهور في احتياج المفعول إلى الفاعل
- فی معنى الوجود بعد العدم
- فی بیان أن تعلق الوجود بالفاعل
- فی بیان أن كل حادث فهو مسبوق بموجود غير قار الذات
- فی بیان ماهية الزمان
- فی بیان أن كل حادث مسبوق بموضوع أو مادة
- فی إثبات الحدوث الذاتي للممكنات
- فی بیان أن المعلول لا يتخلف عن العلة التامة
- فی تفسير معنى الابداع
- فی أن الممكن لا ترجيح لأحد طرفيه على الآخر إلا بسبب
- فی بیان أن الواحد الحقيقي لا يوجب من حيث هو واحد إلا شيئاً واحداً بالعدد
- فی بیان المذاهب في وجوب أعيان الموجودات

روبردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

شروح و تعلیقات اشارات، آثار دیگر ابن سینا مانند شفاء (به همراه شروح و حواشی آن)، تعلیقات، نجات، مبدأ و معاد، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان مشائی مانند التحصیل بهمنیار

حکمت اشراق

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۰

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهم ترین مباحث فلسفه اشراق با محوریت حکمه اشراق

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴

نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

(این درس بر اساس متن کتاب «حکمت اشراق» ارائه می شود. کتاب حکمت اشراق مشتمل بر دو قسم است که قسم دوم از آن (القسم الثانی فی الانوار الالهیة و نور الانوار و مبادئ الوجود) جزء سر فصلهای این درس است و مشتمل بر پنج مقاله و فصول زیر مجموعه آنها است)

- (مقاله اولی از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «النور و حقیقته و نور الانوار و ما یصدر منه أولا و فیه فصول و ضوابط» که شامل: فی ان النور لا یتحتاج الی تعریف، فی تعریف الغنی، فصل فی النور و الظلمة، فی افتقار الجسم فی وجوده الی النور المجرد، فصل اجمالی فی ان من یدرک ذاته فهو نور مجرد، فصل تفصیلی فیما ذکرناه ایضا، فصل فی الانوار و أقسامها، فی ان اختلاف الانوار المجردة العقلیة هو بالکمال و النقص لا بالنوع، فی نور الانوار
- (مقاله دوم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی ترتیب الوجود» که شامل: فی ان الواحد الحقیقی لا یصدر عنه من حیث هو کذلک اکثر من معلول واحد، فی ان اول صادر من نور الانوار نور مجرد واحد، فصل فی احکام البرازخ، فی بیان ان حركات الافلاک ارادیة و فی کیفیة صدور الکثرة عن نور الانوار، فی ان لكل نور عال قهرا بالنسبة الی النور السافل و للسافل محبة بالنسبة الی العالی، فی ان محبة کل نور سافل لنفسه مقهورة فی محبته للنور العالی، فی ان اشراق النور المجرد لیس بانفصال شیء منه، فی کیفیة صدور الکثرة عن الواحد الأحد و ترتیبها، فی تتممة الکلام علی الثوابت و بعض الکواکب، فی بیان علمه تعالی علی ما هو قاعدة اشراق، فی قاعدة الامکان الأشرف علی ما هو سنه اشراق، فی بیان عدم تناهی آثار العقول و تناهی آثار النفوس
- (مقاله سوم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی کیفیة فعل نور الأنوار و الأنوار القاهرة و تتمیم القول فی الحركات العلویة» که شامل: فی بیان ان فعل الانوار ازلی، فی بیان ان العالم قديم و ان حركات الافلاک دوریة تامة، فی تتممة القول فی القواهر الکلیة الطولیة و العرضیة و فی ازلیة الزمان و ابدیته، فی بیان ان حركات الافلاک لنیل امر قدسی لذید
- (مقاله چهارم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی تقسیم البرازخ و هیئاتها و ترکیباتها و بعض قواها» که شامل: فی تقسیم البرازخ، فی بیان انتهاء الحركات کلها الی الانوار الجوهریة أو العرضیة، فی بیان الاستحالة فی کیف التی هی تغیر فی کیفیات لا فی الصور الجوهریة، فی الحواس الخمس الظاهرة، فی بیان ان لكل صفة من صفات النفس نظیرا فی البدن، فی بیان المناسبة بین النفس الناطقة و الروح حیوانی، فی ان الحواس الباطنة غیر منحصرة فی الخمس، فی حقیقة صور المرايا و التخیل
- (مقاله پنجم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی المعاد و النبوات و المنامات» که شامل: فی بیان التناسخ، فی بیان خلاص الانوار الطاهرة الی عالم النور، فی بیان احوال النفوس الانسانیة بعد المفارقة البدنیة، فی الشر و الشقاوة، فی بیان سبب

الانذارات و الاطلاع على المغيبيات، فى اقسام ما يتلقى الكاملون من المغيبيات، فصل مسطور فى لوح الذكر المبين، فى أحوال السالكين، وصيئة المصنّف

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
 ۲. توصیه می شود استاد محترم صرفاً به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.
- روش تدریس:** تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. حکمت الاشراف
۲. شروح و تعلیقات حکمه الاشراف
۳. تلویحات
۴. مقاومات
۵. مطارحات

حکمت متعالیه (۱)

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۵

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهمترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

(این درس بر اساس متن کتاب «شواهد الربوبیه» از «ابتدای کتاب تا ابتدای اشراق ششم از شاهد چهارم مشهد اول» ارائه می شود.)

- (شاهد اول مشهد اول) مباحث مربوط به وجود شامل: اصالت وجود، ادراک وجود، انبساط و تشکیکی وجود، عینیت وجود با کمالات، ملازمت ماهیت با وجود، عدم اندراج وجود تحت جوهر و عرض، تخصص وجود، اتصاف ماهیت به وجود، دفع اشکالات اصالت وجود، موضوع بودن وجود برای فلسفه، امور عامه، مقولات
- (شاهد دوم مشهد اول) مباحث مربوط به وجود ذهنی و حل شبهات آن
- (شاهد سوم مشهد اول) مباحث مربوط به واجب تعالی و صفاتش شامل: اثبات واجب، وحدانیت واجب، صفات واجب، قدرت واجب، علم واجب، اسماء حسنی، نفی حد و برهان از واجب، فرق اسم و صفت، طرق اثبات واجب، قاعده بسیط الحقیقه، وحدت وجود، نوادر حکمی
- (شاهد چهارم مشهد اول) مباحث مربوط به امور عامه شامل: تقدم و تاخر، وحدت و کثرت، تقابل، علت و معلول، علل اربع

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم صرفاً به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

شواهد الربوبیه و شروح و تعلیقات آن، آثار دیگر ملاصدرا مانند اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه ملاهادی سبزواری.

حکمت متعالیه ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۶

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: حکمت متعالیه ۱

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

(این درس بر اساس متن کتاب «شواهد الربوبیه» از «اشراق ششم شاهد چهارم مشهد اول تا ابتدای شاهد دوم مشهد دوم» ارائه می‌شود.)

- (شاهد چهارم مشهد اول) باقیمانده مباحث امور عامه شامل: الهاماتی در احوال علل، امکان و وجوب، قوه و فعل، حرکت جوهری، موت طبیعی، حدوث عالم، دنیا و آخرت، حرکت و سکون، اثبات حرکت جوهری، محرک غیر متحرک، حرکت مستدیره
- (شاهد پنجم مشهد اول) احوال ماهیت شامل: ماهیت، کلی و جزئی و تشخیص، تکرر نوع واحد، جنس و ماده، فصل و جنس، حقیقت فصل، تشکیک در ماهیت
- (شاهد اول از مشهد دوم) مباحث مربوط به صنع و ابداع شامل: غنای واجب، صفات اشیاء از شؤون صفات واجب‌اند، وحدانی بودن فیض اول، وساطت فیض اول، عدد ملائکه عقلی، تنزیه واجب، محبت واجب، سریان حیات، حکمت شرور، تعدد نشئات هر شیء، طاعت ملائکه، وحدت عالم عقل، جامعیت عقل

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم صرفاً به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

شواهد الربوبیه و شروح و تعلیقات آن، آثار دیگر ملاصدرا مانند اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه ملاهادی سبزواری.

حکمت متعالیه ۳

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۷

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: حکمت متعالیه ۲

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- (این درس بر اساس متن کتاب «شواهد الربوبیه» از «ابتدای شاهد دوم مشهد دوم تا ابتدای شاهد سوم از مشهد سوم» ارائه می‌شود.)
- (شاهد دوم مشهد دوم) مباحث مربوط به مثل افلاطونی شامل: غرض افلاطون در نظریه مثل، تأویلات حکما در مثل، اثبات مثل، رفع اشکال مثل، ادله مثل در نزد شیخ اشراق، مثل در کلمات ارسطو
 - (شاهد اول مشهد سوم) مباحث مربوط به مقدمات معاد شامل: قوایل تکوین، اجسام اسطقسویه، قبول عناصر نسبت تکوین، تکون نبات، تکون حیوان، قوای ادراکی حیوان، ادراکات باطنی، تون انسان، اولین مرتبه عقل نظری، عقل بالملکه، عقل بالفعل، عقل مستفاد، مراتب قوه عملیه
 - (شاهد دوم مشهد سوم) مباحث مربوط به نفس شامل: اثبات قوه عاقله، جوهریت نفس، تجرد نفس، اقناعیاتی در تجرد نفس، شواهد نقلی بر تجرد نفس، حدوث نفس، بقاء نفس بعد از مرگ، وحدت نفس، تناسخ، نفس فلکی

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
 ۲. توصیه می‌شود استاد محترم به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.
- روش تدریس:** تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

شواهد الربوبیه و شروح و تعلیقات آن، آثار دیگر ملاصدرا مانند اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل و نیز آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه ملاهادی سبزواری.

فلسفه دین در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی استدلالی آراء در مباحث فلسفه دین با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) در مسائلی مانند تعریف دین، منشأ دین، قلمرو دین، اثبات‌پذیری وجود خداوند، حقیقت وحی، عقل و دین، علم و دین

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

تعریف دین

- ضرورت بحث از تعریف دین
- دین در قرآن و روایات
- تعاریف لغوی و اصطلاحی دین در غرب و اسلام (تعاریف کارکردگرایانه، روان‌شناختی، اخلاق‌گرایانه، غایت‌گرایانه و ...)
- ارکان دین

منشأ دین

- عوامل پیدایش دین و تداوم آن: نیازهای اجتماعی (نظریه دورکیم)، نیازهای روانی (نظریه فروید و یونگ)، ویژگی‌های دوره تاریخی (نظریه مارکس)، فطری بودن دین
- انگیزه‌های پیدایش دین: ترس از حوادث طبیعی، ناآگاهی از علل و علل واقعی پدیده‌ها، عقده‌های روانی، از خود بیگانگی، تمایل به حفظ انسجام اجتماعی، وحی و عقل و فطرت و ...

قلمرو دین

- ضرورت بحث از قلمرو دین و کارایی آن در عرصه‌های فردی و اجتماعی و بینشی و گرایش‌ی
- روش تعیین قلمرو دین
- گستره دین از دیدگاه متفکران اسلامی و غربی

- نظریه قلمرو حداکثری دین
- نظریه قلمرو حداقلی دین
- نظریه قلمرو اعتدالی دین

اثبات‌پذیری وجود خداوند

- تعریف‌پذیری یا تعریف‌ناپذیری خداوند
- راه‌های اثبات خداوند
- ادله اثبات وجود خدا (ادله وجودشناختی - ادله جهان‌شناختی شامل برهان حرکت، برهان حدوث، برهان امکان و وجوب و ... - ادله غایت‌شناختی - ادله صدیقین)
- نقد ادله اثبات وجود خدا
- ادله نفی وجود خدا

حقیقت وحی

- چیستی وحی و انواع آن و دیدگاه‌های متفکران غربی و اسلامی درباره آن
- کاربرد واژه وحی در قرآن و روایات
- تفاوت وحی و الهام
- ویژگی‌های وحی (حضور یا حصولی بودن وحی، معرفت‌بخشی وحی، خطاناپذیری و واقع‌نمایی وحی، مصونیت از اختلاف و تناقض، دخالت نداشتن بشر در وحی و ...)
- تفاوت وحی با سخنان دریافت‌کننده آن
- ویژگی‌های دریافت‌کننده وحی
- تفاوت وحی و مکاشفه
- بررسی مفهوم تجربه دینی و انواع آن
- رابطه وحی و تجربه دینی
- نقد و بررسی نظریه بسط تجربه نبوی

عقل و دین

- مسأله عقل و دین
- ماهیت عقل و اعتبار آن از دیدگاه متفکران اسلامی و غربی
- ماهیت ایمان و مؤلفه‌های آن

- رابطه عقل و ایمان
- ایمان‌گرایی (حداکثری - معتدل)
- عقل‌گرایی معتدل
- عقل‌گرایی حداکثری
- نقش عقل در موجه‌سازی گزاره‌های دینی (عقلانیت دین)
- چگونگی حل تعارضات ظاهری میان عقل و دین

علم و دین

- مسأله علم و دین: بررسی تاریخی مسأله در غرب و در کشورهای اسلامی، ویژگی‌های علوم تجربی، دیدگاه اسلام درباره علوم تجربی، تأثیر و تأثرهای علم و دین در قرون وسطی و رنسانس و عصر جدید و دوران معاصر در غرب و نیز اسلام، زبان‌های علم و دین، روش‌های علم و روش‌های دین، نقش علم در موجه‌سازی گزاره‌های دینی (عقلانیت دین)، چگونگی حل تعارضات ظاهری میان علم و دین، رابطه میان علوم انسانی و دین

منابع:

۱. عقل و اعتقاد دینی، ترجمه احمد نراقی و ابراهیم سلطانی
۲. جستارهایی در کلام جدید، جمعی از نویسندگان
۳. فلسفه دین، حسین زاده
۴. انتظار بشر از دین، عبدالله نصری
۵. دین‌شناسی، آیت الله جوادی آملی
۶. براهین اثبات وجود خدا، آیت الله جوادی آملی
۷. براهین اثبات وجود خدا، حمیدرضا شاکرین
۸. خدا و مسأله شر، محمدحسن قدردان قراملکی
۹. کاوش‌های عقل‌نظری، مهدی حائری یزدی
۱۰. فلسفه دین، جان هیک
۱۱. فلسفه دین، کسلر
۱۲. هرمنوتیک، احمد واعظی
۱۳. زبان دین، ابوالفضل ساجدی
۱۴. هندسه معرفتی کلام جدید، احدفرامرز قراملکی
۱۵. مدخل مسائل جدید در علم کلام، جعفر سبحانی
۱۶. درآمدی بر کلام جدید، هادی صادقی
۱۷. کلام جدید در گذر اندیشه‌ها، علی اوجبی
۱۸. باورهای دینی، موسسه امام خمینی

۱۹. کلام جدید، عبدالحسین خسروپناه
۲۰. انتظار بشر از دین، آیت الله جوادی آملی
۲۱. فلسفه دین، ترجمه: محمد محمدرضایی
۲۲. فلسفه دین، ترجمه: ملیحه صابری
۲۳. گستره شریعت، عبدالحسین خسروپناه
۲۴. نظریه ایمان در کتاب و سنت، محسن جوادی

حکمت متعالیه